

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет правничих наук
Києво-Могилянська школа врядування
імені Андрія Мелешевича

Група МП-2 Суспільна політика і врядування, 2022/2023 навч. рік
Гребенюк О.Р.

Аналітична записка

Як збільшити обізнаність молоді у суспільно-політичних процесах в Україні

Анотація

Замовник: Міністерство освіти і науки України

Мета вирішення проблеми: побудувати в Україні громадянсько-свідоме суспільство

Рекомендований варіант політики: Розробити навчальну програму із громадянської освіти для впровадження її в освітній процес в ЗЗСО та ЗВО

Відхилені варіанти політики:

1. Лишити як є
2. Створити спеціалізовані навчальні заклади з ухилом на громадянську освіту вечірньої форми навчання
3. Розробити комплекс точкових освітніх заходів (лекції, форуми, воркшопи, конференції тощо) на тему громадянської освіти для молоді

Ця Аналітична записка – результат нашої власної роботи. Її було написано без свідомого відтворення (частково або повністю) оприлюднених результатів інтелектуальної праці, створених іншими особами, без належного посилання на них. Ми даємо згоду на перевірку цієї Аналітичної записки на академічний плагіат та її безоплатне використання в повному обсязі або частково в навчальних цілях.

Гребенюк О.Р.

1. Визначення проблеми, придатної для аналізу політики

1.1. Формулювання проблеми

Як збільшити обізнаність молоді у суспільно-політичних процесах в Україні

1.2. Замовник аналізу

Міністерство освіти і науки України

1.3. Симптоми проблеми

1.3.1. Опис симптомів

Низька явка серед молоді на парламентських і президентських виборах, виборах в органи місцевого самоврядування. [1]

Більша частина уваги при формуванні державної політики приділяється запитам населення середньої та старшої вікової категорії

Низька участь молоді в громадських організаціях, волонтерських ініціативах і заходах [2]

Адвокація інтересів молоді здійснюється ОГС, які охоплюють лише невеликий відсоток молоді

1.3.2. Причинно-наслідкові зв'язки

Незацікавленість в участі в політичному житті країни, через неусвідомлення зв'язку цього із впливом на рівень свого добробуту, рівня життя та потенційні можливості

Відсутність достатніх знань для усвідомлення можливостей впливу на середовище і власний розвиток через участь в громадському житті

Переконання про малозначущість або неможливість свого впливу на молодіжну політику та політику в цілому [2]

Надання пріоритету тимчасовому підробітку у вільний від навчання час

1.3.3. Доказова база

Симптоми були виявлені шляхом аналізу статистичних даних, зокрема даних про залученість молоді до громадського життя. За джерело інформації взято Щорічну доповідь Міністерства освіти і науки України Верховній Раді, Президенту та Кабінету міністрів України про стан молоді за 2021 рік. В основному використовувались кількісні методи

1.4. Масштаби проблеми або її симптомів

Проблема охоплює всю територію України. Основна група населення, яку зачіпає проблема – це молодь, в т.ч. школярі, студенти, молоді батьки та молоді спеціалісти в пошуку роботи. Складає трохи менше 25% від населення України [2]

1.5. Новизна проблеми та нагальність її вирішення

Проблема існує весь час з моменту відновлення Україною незалежності. Вона набуває все більшої актуальності через динамічні зміни, що відбуваються в українському суспільстві, зокрема викликані Революцією гідності та військовою агресією РФ 2022 року. Проблему треба вирішувати в межах наступних 1-2 років, оскільки багато молоді покинуло Україну через війну, що скоротило кількість активної, свідомої молоді серед загального її числа. Якщо зберегти чинну політику щодо цієї проблеми, стан зацікавленості молоді в громадському і політичному житті залишатиметься на тому ж рівні, що не сприятиме розвитку молодіжної політики, збільшенню рівня якості життя молоді та

1.6. Законодавча та інституційна база

1.6.1. Законодавча база

Закон України «Про освіту»

Закон України «Про загальну середню освіту»

Закон України «Про вищу освіту»

Закон України «Про основні засади молодіжної політики»

Закон України «Про утвердження української національної та громадянської ідентичності»

Національна молодіжна стратегія до 2030 року

Концепція розвитку громадянської освіти в Україні

1.6.2. Інституційна база

Міністерство освіти і науки України – формує державну політику в сфері освіти, затверджує освітні програми

Міністерство молоді та спорту України – формує державну молодіжну політику

Попередні спроби вирішення проблеми не оцінювались

1.7. Чинники середовища, що формують контекст проблеми

1)соціальне середовище – молодь в Україні переважно аполітична, не має довіри до державних інституцій, та не розуміється на процесах державотворення. Більша частина молоді є здобувачами освіти, зокрема і вищої

2)політичне середовище – внутрішнє: останні роки спостерігається тренд до збільшення нових законів, концепцій та інших нормативних актів спрямованих на розвиток молодіжної політики, їх характер відходить від принципів «роботи з молоддю» до «збільшення участі молоді». Це може свідчити, що політичне середовище в цілому стає більш сприятливим для вирішення проблеми. Громадянське суспільство стурбоване наявністю проблеми, існує багато організацій, які працюють над її вирішенням, проте їх ресурсів недостатньо

Зовнішнє: Україна є кандидатом на вступ до ЄС, діє угода про асоціацію, українські об'єднання ГО представлені в Європейському молодіжному форумі

3)економічне середовище – переважно невисокий рівень доходів у сім'ях, спонукає молодих людей у старшому шкільному та студентському віці окрім навчання влаштовуватись на роботу. Через війну скоротилися обсяги виробництва, відбулося значне подорожчання товарів та послуг

4)фізичне середовище – на проблему впливають бойові дії, переміщення молодих людей в межах країни та їх виїзд закордон

1.8 Корисний досвід

Мною був проаналізований досвід вирішення проблеми у Польщі та Хорватії. Ці дві країни були обрані через те, що вони, як і Україна, вийшли з соціалістичного блоку на початку 90-х і мали вирішувати зазначену проблему з нуля

Польща. В цій країні на момент початку руху до вирішення проблеми існувала успадкована радянська система освіти, але, в той же час, було чітке розуміння того, що треба впроваджувати громадянську освіту. Цьому сприяли як проактивні НУО так і влада, яка сприяла міжсекторальній співпраці в цьому напрямку. Також Польща не мала сильних зовнішніх проблем та викликів, які могли б відволікати увагу і ресурси.

Поляки виходили з того, що їм треба сформувати нову польську неколоніальну громадянську ідентичність, через те що за останні століття вони перебували під впливом різних імперій і майже не мали власного суверенітету. Початок був покладений ухваленням закону про освіту у 1991 році, а також створенням двох профільних центрів: неурядового «Центру громадянської освіти» та державного «Головного центру удосконалення вчителів». Незабаром були впроваджені програми «Нова школа» і «Патріотизм завтрашнього дня». [3]

Варто зазначити ґрунтовний підхід до реалізації заходів з вирішення проблеми: вони не просто впровадили нову навчальну програму, чи навіть готували виключно вчителів для викладання конкретних профільних предметів, а впровадили громадянську освіту для всіх вчителів. За задумом, кожен вчитель повинен вміти пояснити учням ті чи інші речі, які стосуються суспільно-політичних процесів, допомогти сформувати громадянську позицію відштовхуючись від особливостей свого предмету. Підтримується також неформальна освіта для дорослих, де громадяни, які не могли опанувати потрібні знання та навички в молодому віці. Співпраця між загальнодержавним і місцевим рівнем відбувається за рахунок підтримки заходів і програм, в тому числі від неурядових організацій, що спрямовані на популяризацію громадянської освіти серед населення громад. Польське суспільство доволі консервативне і релігійне, але, водночас, прагне бути частиною європейської сім'ї. Тому в державних освітніх програмах поєднуються національні особливості і загальноєвропейські цінності

Хорватія. На відміну від попередньої країни, Хорватія одразу після проголошення незалежності від Югославії стикнулася з військовою агресією та вела війну до середини 90-х років. Тож перше десятиліття основні ресурси йшли на бойові дії та повоєнне відновлення. Такий досвід робить хорватське середовище, в якому вирішувалась проблема громадянської освіти ближчим до українського. Окрім неефективної радянської системи освіти, в країні існував сильний політичний спротив, який був зумовлений намаганням

популістичних традиціоналістських сил зупинити реформу освіти. Неурядові організації також не усвідомлювали наявності проблеми, і, відповідно не намагались її вирішити.

Однак, необхідність підтримувати євроінтеграційні процеси спонукала владу знаходити компроміси, так, у 2012 році створили нову навчальну програму, а у 2014 громадянську освіту зробили обов'язковою у школах. Та майже одразу з цим почалися проблеми: компромісне рішення полягало у тому, що викладання громадянської освіти відбувалося в рамках інших предметів, що призводило до нехтування дисципліною як з боку вчителів так і з боку учнів.

Окремо варто розповісти про кейс міста Рієка. Там, бачучи неспроможність центрального уряду впоратись із проблемою через загальнонаціональний рівень, вдалися до регіонального вирішення проблеми, в межах своїх ресурсів і повноважень. Місцевий відділ освіти вирішив ввести свої програми громадянської освіти, а викладачів стимулювали додатковою оплатою за години дисциплін з ГО. Також учнів шкіл долучали до участі в різних громадських ініціативах, які впроваджували місцеві громадські організації [4]

Підсумовуючи проаналізований досвід Польщі та Хорватії, можемо сформулювати таку траєкторію для вирішення проблеми в Україні:

1. Адвокація вирішення проблеми. Неурядові організації, зацікавлені експерти, громадянське суспільство мають звертатись до суспільства та влади із посилом про нагальність вирішення проблеми.

2. Усвідомлення проблеми владою. З цього починається справжній рух до запровадження системи громадянської освіти, як ми можемо бачити на прикладі Польщі, де на відміну від Хорватії уряд одразу після здобуття незалежності підтримав прагнення громадянського суспільства стосовно вирішення проблеми. Після усвідомлення проблеми починається робота із залучення експертів, громадських організацій,

3. Подолання спротиву. Так само як і в Хорватії і на деяких етапах цього процесу в Польщі, українське суспільство і політикум схильні до маніпуляцій і опору впровадженню серйозних реформ. Тому варто створити публічний дискус в суспільстві стосовно проблеми, вести інформаційну компанію про необхідність її вирішення.

4. Залучення НУО. В Україні за 31 рік незалежності громадянською освітою населення неурядові організації займались майже самотужки, тому за цей час вони набули чималої експертності в даному питанні. Залучення громадських організацій, фондів, рухів

до створення системи громадянської освіти в якості дорадчого голосу і співавторів – це необхідний крок, який сприятиме вирішенню проблеми

5. Створення програми громадянської освіти. Фінальний етап, на якому вже вдалося подолати спротив, залучити зацікавлені сторони та створити нормативну базу.

2. Підстави для державного втручання

Неспроможність ринку в цій ситуації зумовлена декількома факторами. По-перше, існує неповнота ринку, оскільки приватний сектор не надає в достатніх кількостях освітніх послуг такого роду, які б могли вирішити проблему. Також, неспроможності ринку підіграє низький попит серед населення на громадянську освіту. Більша частина споживання освітніх послуг приходить на державні заклади, що робить її становище близьким до монополістичного

3. Консультації

Цільова група: молодь, що здобуває освіту в Україні

Група непрямого впливу: Викладачі та методисти, які займатимуться впровадженням продуктів політики

Група потенційного впливу: недержавні освітні установи, які займаються громадянською освітою, викладачі, в яких зменшиться кількість годин викладання через нові програми

Група з вагомим авторитетом: профспілкові організації викладачів, ректорів, наукові об'єднання, Організовані батьківські об'єднання, Комітет ВР з питань освіти

Експерти: Українські експерти в сфері громадянської освіти, закордонні експерти в сфері громадянської освіти

Групи, що виявляють інтерес: Олігархи, які певним чином мають інтереси в освіті, Профільні громадські організації, Іноземні донори та грантодавці, Парламентські фракції, які раніше заявляли про намір вирішити проблему

Стейкголд ер	Заінтересо ваність	Значиміс ть	Впливовіс ть	Можлива роль
Цільова група				

Стейкголд ер	Заінтересо ваність	Значиміс ть	Впливовіс ть	Можлива роль
1. Молодь, що здобуває освіту в Україні	3	4	1	2
Група непрямого впливу				
1. Викладачі та методисти, які займатимуться впровадженням продуктів політики	3	2	2	
Група потенційного впливу				
1. Недержавні освітні установи, які займаються громадянською освітою	4	2	2	
2. Викладачі, в яких зменшиться кількість годин викладання через нові програми	4	1	1	
Група з вагомим авторитетом				
1. Профспілкові організації викладачів, ректорів	4	3	3	
2. Наукові об'єднання	1	3	1	

Стейкхолдер	Заінтересованість	Значимість	Впливовість	Можлива роль
3. Організовані батьківські об'єднання	3	2	3	
4. Комітет ВР з питань освіти	4	3	2	
Експерти				
1. Українські експерти в сфері громадянської освіти	2	1	2	
2. Закордонні експерти в сфері громадянської освіти	1	1	1	
...				
Групи, що виявляють інтерес				
1. Олігархи, які певним чином мають інтереси в освіті	1	3	4	
2. Профільні громадські організації	4	2	1	
3. Іноземні донори і грантодавці	3	1	2	

Стейкголд ер	Заінтересо ваність	Значиміс ть	Впливовіс ть	Можлива роль
4. Парламентські фракції, які раніше заявляли про намір вирішити проблему	2	3	3	

3.1 Організовані заінтересовані групи:

Стейкголдери, якими слід провести:

- безпосередня форма консультацій:
- 1) Окремі заінтересовані особи в Міністерстві, які раніше намагались вирішити цю проблему
- 2) Авторитетні експерти в освітній сфері
- 3) Профспілкові організації викладачів, ректорів, наукові об'єднання
- 4) Іноземні донори та грантодавці, організації та інституції, що сприяють розвитку громадянської освіти

5) Комітет ВР з питань освіти

- опосередкована форма консультацій:
- 1) Олігархи
- 2) Парламентські фракції, які раніше заявляли про намір вирішити проблему
- 3) Опозиційні до тих що вирішують проблему парламентські фракції, партії

Градуйований перелік стейкголдерів з якими необхідно провести:

- електронні консультації:
- 1) Молодь, що здобуває освіту в Україні
- 2) Викладачі
- 3) Батьки

Ці групи є важливими для вирішення проблеми, тож їх думку варто спитати аби не

створити вигляд того, що проблема вирішується в них за спиною. І, звісно, через консультації можна почути настрої, пропозиції, потреби. Але зазначені групи є надто великими для безпосередніх консультацій, тому зручнішою формою будуть електронні консультації

- громадські обговорення:
- 1) Профільні громадські організації
- 2) Недержавні освітні установи, які займаються громадянською освітою
- 3) Шкільне та студентське самоврядування
- 4) Організовані батьківські об'єднання

З переліченими групами громадські обговорення більш прийнятні, оскільки вони є організованими і мають конкретні цілі в своїй діяльності. Вони є більш зрозумілими і компетентними

Градуйований перелік стейкхолдерів за очікуваним позитивним короткостроковим чи середньостроковим впливом

Короткостроковий:

- 1) Заінтересовані парламентські фракції
- 2) Заінтересовані особи в Міністерстві
- 3) Олігархи (очкую від них менше тут, аніж від 1 та 2)
- 4) Громадські організації
- 5) Шкільне і студентське самоврядування

Середньостроковий:

- 1) Авторитетні експерти
- 2) Донори і грантодавці
- 3) Профспілкові організації викладачів, ректорів, науковців
- 4) Недержавні установи громадянської освіти

Стейкхолдери за очікуваним негативним короткостроковим чи середньостроковим впливом

Короткостроковий:

- 1) Опозиційні до тих що вирішують проблему парламентські фракції, партії
- 2) Олігархи

Середньостроковий:

- 1) Авторитетні представники профспілкових організацій, які виступатимуть проти вирішення проблеми зі своїх причин
- 2) Об'єднання батьків
- 3) Викладачі, які можуть втратити робочі години через впровадження нових програм

Організації громадянського суспільства у статутах, проектах і гаслах яких задекларовано вирішення сформульованої проблеми для аналізу державної політики

Громадська спілка «Національне українське молодіжне об'єднання» (ГС «НУМО») та деякі членські організації, зокрема:

- ВМГО «Фундація регіональних ініціатив» (ФРІ)
- «Українська академія лідерства» (УАЛ)
- НСОУ «Пласт»
- «Будуємо Україну разом» (БУР)
- ГС «Асоціація молодіжних центрів України» (АМЦУ)

Також:

- ГО «Медіапатріоти»
 - Онлайн-медіа «Освіторія»
 - Медіа «Свідомі»
 - «Національна молодіжна рада України» (НМРУ) і членські організації
 - «Активна громада»
 - «Смарт Медіа»
 - «Центр демократії і верховенства права» (ЦЕДЕМ)
 - «Інша освіта»
 - «Мережа
- відповідальних»

3.2 Заінтересовані органи влади

Міністерство молоді та спорту України

Департаменти освіти при органах місцевого самоврядування

3.3 Ставлення громадськості

Переважно більша частина молоді не бере участі в ОГС, менше половини знає про їх існування, третина відвідувала заходи і ще п'ята частина хоча б раз за рік долучалась до волонтерства.

Щодо потреби в громадянській освіті, як в навчальній дисципліні, або ж в навчаннях чи знаннях в цій сфері опитування не проводилось

4. Опис обмежень. Класифікація ресурсів політики

Правовий: для вирішення проблеми замовник наділений цим ресурсом в повній мірі. В межах його повноважень створювати і змінювати державні освітні програми, встановлювати державний стандарт кількості навчальних годин, проводити освітні заходи, займатись підготовкою спеціалістів. Під це існує також нормативно-правова база, що включає в себе закони України в освітній сфері, урядові постанови, положення, розпорядження

Фінансовий (монетарний): значні фінансові ресурси будуть необхідні для створення курсів дисциплін з громадянської освіти, окремих заходів за цим напрямком, підготовку спеціалістів і виплату їм заробітної платні, створення навчальних матеріалів в друкованому та електронному вигляді, забезпечення інформаційного супроводу для впровадження змін

Майновий: учасники політики мають у розпорядженні приміщення закладів освіти, матеріально-технічні засоби для проведення занять в аудиторіях/класах, системи зберігання даних, навчальні платформи для онлайн-занять. Обмеженням може бути відсутність навчальної літератури для курсів громадянської освіти

Людський: необхідно буде підготувати велику кількість викладачів громадянської освіти

Інформаційний (когнітивний): при уряді та міністерстві створюються та існують консультативно-дорадчі органи з питань молодіжної політики, з питань освіти та з питань реформ у зазначених галузях. В цілому, замовник здатний сприймати зовнішню інформацію і реагувати на неї

Організаційний (координаційний): необхідно буде взаємодіяти з Мінмолодьспортом, регіональними відділами освіти, департаментами освіти органів місцевого самоврядування

Примусу (силовий): МОН може створювати міністерські комісії з оцінювання якості впроваджуваних реформ, влаштовувати перевірки для закладів освіти та вчителів, застосовувати санкції у випадку виявлення порушень чи невідповідності вимогам

Більшості: не потребується, оскільки освітні програми затверджуються всередині Міністерства, а не парламентом

Довіри: замовник наразі має вкрай низький рівень довіри серед громадянського суспільства та населення в цілому. Це підтверджують численні акції протесту та інформаційні кампанії, спрямовані проти чинного Міністра освіти і науки, що тривають вже більше 2-х років. З огляду на це, реалізація політики може бути сприйнята критично

Часу: в умовах війни, що триває, вирішення проблеми може бути відкладене

5. Моделювання проблеми

Конкретні продукти як результат розв'язання сформульованої проблеми для аналізу державної політики

1) Впровадження державних і місцевих програм із популяризації громадянської освіти серед молоді в закладах освіти

Короткострокові, середньострокові й віддалені кінцеві результати (наслідки) розв'язання сформульованої проблеми для аналізу державної політики

Короткострокові: збільшення ресурсної спроможності держави для підвищення обізнаності молоді у суспільно-політичних процесах

Середньострокові: молодь більше розбирається в суспільно-політичних процесах в Україні

Віддалені: державна політика стає більш орієнтованою на потреби та запити найбільш працездатної категорії населення, більше відповідає викликам свого часу

Бажані/небажані, передбачувані/непередбачувані кінцеві результати (наслідки) розв'язання сформульованої проблеми для аналізу державної політики

Бажані: питома вага молоді, яка обізнана у цих процесах, стає достатньо великою, що дозволяє цьому прошарку населення мати значний вплив на вищезгадані процеси

Небажані: використання запроваджених програм і заходів в інтересах окремих груп стейкхолдерів

Передбачувані: збільшиться обізнаність молоді у цих процесах, з'являться нові робочі місця, противники такої зміни можуть маніпулювати «політизацією» молоді

Непередбачувані: -

5.3 Перелік показників результативності

5.4 Перелік цільових індикаторів

Вид продукту	Індикатор	Одиниця вимірювання	Значення
Навчальні програми з громадянської освіти	Розроблено навчальні програми з ГО для кожного року навчання в закладах середньої і вищої освіти (до рівня бакалаврату)	Підготовлені програми, штуки	15
Підготовлені спеціалісти	Кожен заклад середньої та вищої освіти може залучити мінімум одного викладача для проведення занять в обсягах, встановлених освітньою програмою	Кількість спеціалістів	1 на район

Індикатори результативності (для кількісно вимірюваних результатів)

№	Назва	Індикатор	Одиниця	База	Бажане
	а	р	ця	ве значення	значення –
	вимірювано		вимірювання		

	го аспекту (конструкту) результатів	результативнос ті (назва того, що вимірюється)			(цільовий індикатор) (target indicator) (фактич но критерій результативнос ті)
	Учас ть молоді у громадсько му житті	Ствердні відповіді в цільовому опитуванні	відсот ки	5-8% (після 24 лютого дослідженн я не проводилос ь)	51%
		Охоплен ня молоді участю в ОГС	відсот ки	3-4%	30%

6. Формулювання варіантів політики

Варіант 1. Лишити як є

Освітні курси «Громадянська освіта» для 10-х класів ЗССО та «Вступ до Історії України та громадянської освіти» для 5-х класів ЗССО за НУШ

Підготовка і підвищення кваліфікації вчителів для викладання цих предметів

Переваги: відсутність потреби додаткового фінансування з державного та місцевих бюджетів

Недоліки: неефективність витрат на навчальні матеріали та підготовку спеціалістів, оскільки чинний варіант політики не вирішує проблеми

Варіант 2. Розробити навчальну програму із громадянської освіти для впровадження її в освітній процес в ЗССО та ЗВО

Завдання: дати здобувачам освіти ЗССО та ЗВО необхідні знання та навички для підвищення обізнаності в суспільно-політичних процесах

Заходи: створення робочої групи, визначення необхідних навчальних результатів, розрахунок матеріальних витрат для створення навчальних матеріалів, організація підготовки спеціалістів, впровадження освітнього курсу в типову освітню програму

Переваги: новою програмою громадянської освіти буде охоплено більшу частину молоді, що здобуває освіту

Недоліки: на матеріально-технічну та кадрову підготовку до реалізації пропонованого варіанту будуть необхідні значні витрати з державного та місцевих бюджетів

Варіант 3. Створити спеціалізовані навчальні заклади з ухилом на громадянську освіту вечірньої форми навчання

Завдання: дати можливість молоді здобувати знання та навички з громадянської освіти в поза основною навчальною програмою на регулярній основі

Заходи: створення робочої групи, визначення необхідних навчальних результатів, пошук і облаштування приміщень для проведення занять, організація заходів з підготовки спеціалістів, затвердження освітньої програми

Переваги: не потребує внесення змін до типової освітньої програми

Недоліки: додатковий час роботи і супутні до цього витрати / побудова нових приміщень для проведення занять, значні витрати на матеріально-технічну та кадрову підготовку

Варіант 4. Розробити комплекс точкових освітніх заходів (лекції, форуми, воркшопи, конференції тощо) на тему громадянської освіти для молоді

Завдання: дати можливість молоді здобувати знання та навички з громадянської освіти в довільній формі та у зручний спосіб

Заходи: створення робочої групи, визначення переліку форм проведення занять, визначення навчальних цілей, створення програми проведення заходів за напрямками

Переваги: такі заходи дешевші в організації, ніж впровадження повноцінних освітніх програм в денній чи вечірній формі через їх короткостроковість

Недоліки: необов'язковий характер заходів, їх автономність один від одного, можуть зробити ефективність таких заходів доволі низькою

7. Порівняння варіантів політики

7.1 Методи порівняння варіантів політики

Результативність – на скільки велику кількість молоді може охопити реалізація запропонованого варіанту політики

Ефективність – співвідношення ресурсів і засобів, затрачених на реалізацію варіантів впровадження політики до результатів

Справедливість – доступність всіх категорій молоді / здобувачів освіти до способів отримання громадянської освіти пропонуваними варіантами політики

Політична здійсненність – відповідність запропонованих варіантів політики курсу молодіжної політики діючого уряду в рамках обсягів ресурсів, що виділяються та іншим чинникам. Рівень довіри до Міністерства

Адміністративна здійсненність – відповідність варіанту політики умовам воєнного стану, і наявних в залежності від цього ресурсів

– результативність:

Критерій оцінювання	Оцінка варіанта політики			
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4
Імовірність досягнення мети	1	4	2	3
Тривалість досягнення мети	1	4	3	2
Охоплення молоді	3	4	2	1
Сумарна оцінка:	5	12	7	6

– ефективність:

Об'єкт впливу	Якісний опис варіанта політики			
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4
Оцінка:	2	4	1	3

– справедливість:

Ознака ¹	Нерівність у розподілі вигід/витрат порівняно зі збереженням чинної політики ²		
	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4
Наявність громадянства	1	2	3
Місце проживання	3	2	1
Рівень доходів	3	1	2
Вік	1	2	3
Стать	3	2	1
Сумарна оцінка:	11	10	10

– політична здійсненність:

Критерій оцінювання	Якісний опис варіанта політики			
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4
Відповідність пріоритетним завданням уряду	4	2	1	3
Імовірність політичної підтримки	4	3	1	2
Ставлення громадськості	-	-	-	-
Ставлення впливових груп інтересів	2	4	1	3
Відповідальність за рішення	4	1	2	3
Рейтинг:	14	10	5	11

– адміністративна здійсненність:

Критерій оцінювання	Якісний опис варіанта політики			
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4
Наявність нормативно-правової бази	4	3	1	2

2Імовірність реалізації за чинних адміністративних умов	4	2	1	3
Достатність фінансових ресурсів	4	1	2	3
Інтерес службовців	4	3	1	2
Рейтинг:	16	9	5	10

7.2. Порівняння варіантів політики

Результати відображають у таблиці: рядки – критерії, стовпчики – варіанти, у клітинках – оцінки варіанта за відповідним критерієм.

Критерій порівняння	Оцінка варіанта політики ³			
	Збереження чинної політики	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4
Результативність	1	4	3	2
Ефективність	2	4	1	3
Справедливість	1	4	2	3
Адміністративна здійсненність	4	3	1	2
Політична здійсненність	4	2	1	3
Сумарна оцінка:	12	17	8	13

8. Рекомендації і реалізація політики

8.1 Рекомендований варіант політики - Розробити навчальну програму із громадянської освіти для впровадження її в освітній процес в ЗЗСО та ЗВО

8.2 Реалізація політики

Заходи:

- проведення консультацій з експертами та профільними ГО
- підготовка програми освітнього курсу з громадянської освіти

- підготовка викладацького складу для реалізації програми курсу
- внесення змін до типової освітньої програми
- проведення інформаційної кампанії щодо впроваджених змін

Механізми, коли заходи виходять за межі повноважень замовника:

- адвокація вирішення проблеми серед депутатів Верховної Ради України, серед інших міністерств (наприклад, при віділенні коштів в державному бюджеті на освіту)
- організація міжміністерських та міжсекторальних робочих груп

8.3 Створення підтримки рекомендованому варіанту

8.3.1 Комунікативні цілі

Проінформувати про необхідність впровадження такої програми громадянської освіти здобувачів освіти, їх батьків, працівників сфери освіти. Заручитись підтримкою громадського сектору та експертів в сфері освіти

8.3.2 Ключові повідомлення

- громадянська освіта для молоді – це фундамент свідомого суспільства
- громадянська освіта допомагає визначитись із майбутньою діяльністю
- здобуття громадянської освіти – крок до європейського рівня життя
- громадянська освіта прокачує навички взаємодії з державою, вчить розбиратися з речима, з якими стикаєшся щодня

8.3.3 Групи інтересів, на які вплине реалізація політики

1) Молодь, що здобуває освіту в Україні – посередньо зацікавлені, якщо не зміниться кількість навчального навантаження. Якщо їм щось не сподобається можуть вплинути на реалізацію політики через соціальні мережі, самоврядування, батьків тощо. Достатньо реактивна частина суспільства

2) Методисти та викладачі, які займатимуться впровадженням продуктів політики – зацікавлені, бо це нові робочі місця і можливості. Комунікують через керівників навчальних закладів, наради і конференції

3) Викладачі, в яких зменшиться кількість годин викладання через нові програми – зацікавлені, можуть створити перешкоди через зменшення можливостей для роботи. Комунікують так само через професійні канали комунікації

4) Шкільне та студентське самоврядування – організовані групи здобувачів освіти, в деяких випадках, на додачу до зазначеного в першому пункті, можуть бути підконтрольними керівництву навчальних закладів. Взаємодія відбувається через соціальні мережі

8.3.4 Методи та способи інформування

Короткі інформаційні дописи в соцмережах, відеоролики впродовж реалізації програми з використанням таргетованої реклами. Наприкінці першого навчального року з моменту запуску програми – великий красивий звіт про результати

8.3.5 Фінансове забезпечення

Джерело фінансування – державний бюджет

8.4 Оцінювання реалізації

8.4.1 Цілі оцінювання

Який відсоток молоді зачепить реалізована програма?

Хто впроваджуватиме заходи, передбачені програмою?

Чи відповідає відсоток обізнаної в суспільно-політичній ситуації в Україні молоді запланованому?

Що стало ключовим фактором впливу політики на зацікавленість молоді в суспільно політичній ситуації в Україні?

8.4.2 Організація оцінювання

План оцінювання: визначення цілей, визначення базових і цільових індикаторів, проведення оцінювання в зазначений термін, збір результатів, аналіз, внесення змін до програми відповідно до результатів аналізу

Охоплений період часу: 1-й та 2-й рік після початку реалізації програми

Ресурси:

- організаційні: ресурси МОН, відділ статистики
- людські: здобувачі освіти, люди, що проводять опитування, аналітики
- фінансові: кошти державного бюджету
- матеріальні: носії для розміщення баз даних, матеріальні засоби проведення опитування, телекомунікаційні системи
- інформаційні: соцмережі, робочі канали МОН, телебачення

8.4.3 Проведення оцінювання

Методологія: соціологічні опитування, статистичний аналіз, оцінювання навчальних результатів

Показники та критерії оцінювання:

Індикатор	Джерело даних	Спосіб збору даних	Хто здійснюватиме збір даних	Як часто будуть збиратися дані	Вартість збору даних (що впливає?)	Можливі перешкоди в зборі даних	Хто буде аналізувати та звітувати?
1	2	3	4	5	6	7	8
Результативності	Результати опитування	опитування	Соціологічний підрозділ	На початку і в кінці кожного навчального року	Бажані масштаби вибірки	Великий обсяг даних	МОН
	Дані від ОГС	Спільне дослідження з МОН і Мінмолоді	Спеціальний міжміністерський	Раз на рік	-	Відсутність контакту між ОГС і міністерствами	МОН

			аналітичний центр				
ефективності	Дані МОН	Інформація регіональних підрозділів МОН	Місцеві відділи освіти	В кінці кожного навчального року	Обсяг даних	Недоброзичливість і необ'єктивність викладачів при оцінюванні	МОН

Опис компонентів логічної моделі оцінювання

Внесок і/затрати/затрачувані ресурси (inputs)	Діяльність/заходи (Activities)	Продукти (outputs)	Очікувані результати (коротко-, середньострокові) (outcomes)	Очікувані впливи (довгострокові результати) (impact)
Кошти з державного бюджету, матеріальні ресурси системи освіти	Розробка навчальних програм з громадянської освіти для закладів середньої та вищої освіти	Затверджені навчальні програми з громадянської освіти на вказаних рівнях	Питома вага молоді, яка успішно склала дисципліни з ГО перевищує кількість тих, хто ці програми не проходив/склав незадовільно у відповідній віковій групі	Молодь більше бере участь в суспільному та громадському житті, вступає до ОГС, збільшується явка на вибори серед молоді

8.4.4 Рекомендації щодо подальших дій

У випадку сильного спротиву з боку викладачів варто залучити їх до процесу створення програми, стимулювати фінансово до викладання громадянської освіти

Якщо з боку студентського самоврядування та громадського суспільства буде помічений спротив, варто одразу призупинити роботу над програмою і провести консультації, розібратись в причинах виникнення суспільного резонансу

Якщо результати на деяких етапах відповідатимуть очікуваним варто зафіксувати фактори успіху і застосувати їх для інших програм

У випадку успішної реалізації програми в цілому варто забезпечити її реалізацію у довгостроковій перспективі

Використані джерела:

1. «Реформування молодіжної політики відповідно до сучасних запитів молоді та держави», МОН - https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/dopovid-molod-2012-2021-pdf.pdf

2. Електронне джерело стаття «Низька явка молоді на голосування: рецепт вирішення питання», Українське радіо - <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=94388>

3. Кожен учитель має бути готовий займатись громадянською освітою, НУШ - <https://nus.org.ua/articles/kozhen-uchytel-maye-buty-gotovyj-zajmatys-gromadyanskoyu-osvitoju-kolyshnij-zastupnyk-ministra-osvity-polshhi/>

4. Croatian City's Pioneering Approach to Civic Education Catches On - https://balkaninsight-com.translate.googleusercontent.com/2021/07/02/croatian-citys-pioneering-approach-to-civic-education-catches-on/?x_tr_sl=en&x_tr_tl=uk&x_tr_hl=uk&x_tr_pto=sc